

HLASOVÁNÍ JE ZA ROHEM

Proces zapojení občanů Prahy 7 do tvorby rozpočtu se blíží do finále. Ve 2. a 3. týdnu listopadu budou mít obyvatelé sedmičky možnost na čtyřech místech hlasovat o tom, který ze sedmi projektů navržených jejich spoluobčany a prošlých předvýběry má městská část uskutečnit.

Každý pracovní den budou mít možnost hlasovat buď v podatelně na radnici nebo na některém ze tří informačních středisek MČ Prahy 7 v Bubnech, Holešovicích či na Letné. Nakonec jde do hlasování obyvatel sedm návrhů - celkem podalo návrhy 20 lidí, posudkem realizovatelnosti (např. zda nejsou na soukromých pozemcích) komisí odborníků úspěšně prošlo 13, z nichž sedmičku do hlasování určilo hlasování občanů na veřejném shromáždění v rámci programů Zdravého města a Místní agendy 21. Obyvatelé budou vybírat z následujících návrhů: vybudovat sportovní hřiště v dolních Holešovicích, obnovit a doplnit odpadkové koše, vybudovat nové hřiště pro seniory v horní části Letné, postavit basketbalový koš pro děti, otevřít kavárnu u metra Vltavská, rekonstruovat chodníky v ulici Letohradská, revitalizovat okolí mostu Barikádníků. Dle Lukáše Janů z odboru životního prostředí Úřadu MČ Prahy 7, který participativní část rozpočtu administruje, se každý z návrhů náklady blíží danému limitu milionu korun. Bude tudíž zrealizován patrně jen jeden z návrhů. Jak též dokumentoval, radnici nebylo třeba od občanů složitých

návrhů, některé (včetně těch úspěšných) byly doslova jednověťé, ale stačily popsat podstatu věci.

Na rozdíl od kupř. Banské Bystrice, kde do závěrečného hlasování postoupily jen jednorázové akce ponejvíce kulturního charakteru, na Praze 7 naopak postoupily výlučně investiční projekty. Potvrdilo se tak upozornění brazilských odborníků, že paroz může mít velice rozličné podoby a není třeba lpět na jedné formě a napodobování nějakého vzoru.

Kolik lidí na Praze 7 se do hlasování zapojí a který z návrhů bude uskutečněn, bude jasno po 14. listopadu. Konec úvodního ročníku to však nebude – obyvatelé si ještě musejí pohlídat, jak bude návrh zrealizován. To vůbec není maličkost, nebo něco, čemu by se lidé již neměli věnovat. Naopak, participace je efektivní právě až v tom okamžiku, kdy je myšlenka zhmotněna. Kdy se může posoudit, jak idea vypadá reálně, jak dobré byly připomínky k původnímu návrhu, zdali se při posuzo-

vání realizovatelnosti na něco nezapomnělo, jak návrh uchopili realizátoři, zda byly peníze vynaloženy účelně, jestli původní nápad nebyl překroucen, zdalipak se nějaké penízky kamsi nezakutálely atd.

A rovněž se ukáže, jak se občané chopili nástroje přímé demokracie. Hlasování začíná již za pár dní – 3. listopadu – a každý z bezmála 42 tisíc obyvatel Prahy 7 to má na hlasovací místo jen několik kroků, pár minut... ◀
(kru)

TROJŠTÍ MUSTANGOVÉ TTIP A CETA

Velký dřevěný kůň s dvířky na boku a za nimi ukryté GMO potraviny jako symbol nebezpečí, které mohou přinést smlouvy EU s USA, resp. s Kanadou – to bylo lákadlo aktivistů iniciativy Stop TTIP, jímž se obraceli v sobotu 18. listopadu na občany procházející pražským náměstím Republiky.

Pražský Den protestu proti TTIP následoval oproti ostatní Evropě kvůli komunálním a senátním volbám s týdenním odkladem. Za Evropou zaostal však i počet zúčastněných. Vysvětlením by mohla být masová neinformovanost běžných českých občanů, kteří skoro nemají možnost se z mediálního mainstreamu o smlouvách cokoli dozvědět (na rozdíl od cizinců, kteří věděli, o co kráčí, a sami se u stánku zastavovali). Jakmile jim totiž aktivisté sdělili, co je předmě-

tem smlouvy, jaká rizika hrozí a také jak jsou jednání utajována, tak jejich reakce byly jednoznačné. Pod europetici vyzývající orgány EU a členských států k zastavení vyjednávání pak už podpisy

valem přibývaly, často s poznámkou, že budou informovat o internetové verzi (www.stop-ttip.org). Právě kvalita potravin, geneticky modifikované potraviny a porovnání ne/povolených látek v zemědělství v Americe a v Evropě byly spolehlivým háčkem, který okolajdoucí včetně návštěvníků chrámů konzumu Palladia a Kotvy zachytil. Jako echo přitom zaznívaly připomínky na kvalitu potravin před r. 1989 a nyní a na odlišné složení „stejného“ zboží v nových a starých zemích Unie. Dalším působivým nástrojem se ukázal poukaz na možné arbitráže velkých korporací proti státům. Zkušenost občanů ČR z případů TV Nova a Diag Human a ztráty našeho státu v miliardách korun z podobných jednotlivých kauz se v diskusích o smlouvách strategického dosahu obrátila proti autorům smluv TTIP a CETA a přivedla k petičnímu stolku řadu občanů. K dalším účinným klíčům, které k podpisu petice otevřely cestu i téměř všem zbývajícím váhavcům, bylo jednak konstatování, že zmí-

něné smlouvy mají potichu protlačit to, co se přednedávnm díky odmítnutí smlouvy ACTA nepodařilo, tj. omezení internetové svobody a rozvoj státního šmírování, a jednak varování před poklesem pracovněprávních, sociálních a ekologických standardů EU na úroveň USA, které by s velkou pravděpodobností přišly jako důsledek konkurenčního boje a firemních arbitráží proti národním legislativám. Aktivisté si tak mohli vyslechnout stížnosti občanů na manýry podnikatelů a manažerů vůči zaměstnancům či malým firmám a obavy, že by mohly s takovou smlouvou dále přitvrdit. Lidé si hned srovnali, jaké dopady by mělo pro tuzemský a evropský pracovní trh a pracovní podmínky, pokud by velké firmy našly záminku pro „ochranu“ svých

investic před sociálním evropským zákonodárstvím. Připomínali zákonné ošetření a délku dovolené v USA a EU, články o pracovních podmínkách ve firmách jako Amazon, nebo naopak hovořili o neschopnosti

Unie bojovat proti daňovým únikům, řešit nezaměstnanost, zvětšující se

sociální rozdíly atp. Došlo i na debaty o roli politických stran a stranických lídrů a zastupitelů, neplnění očekávání nejen řadových voličů, ale i svých straníků, takže je potom suplují občanská hnutí. Ptali se na možnosti, jaké mají europoslanci při tomto vyjednávání, přičemž je rozhodně neuspokojilo, když se doslechli, jak např. mají přístup k návrhu smlouvy CETA omezen, nebo to, že není jisté, zda budou smlouvy tak zásadního dopadu ratifikovány národními parlamenty.

Iniciativa Stop TTIP se opírá o členy a příznivce organizací jako Iuridicum Remedium, Socialistická solidarita, Ne základnám či Alternativa zdola. Další protesty a sběr petičních podpisů iniciativa připravuje, aby český podíl byl odpovídající – vždyť, jak poznamenal Jan Májíček, europetici podepsalo již asi 650 tisíc lidí. ◀

(kru)

PŘEDNÁŠKA O LOKÁLNÍ EKONOMICE VE STRAKONICÍCH

Ve čtvrtek 2. října jsme na pozvání tamní ČSSD (jmenovitě kandidáta na starostu Josefa Eignera) navštívili jihočeské Strakonice. Ve dvojprogramu, napřed pro středoškoláky a potom pro veřejnost, jsme přednášeli a besedovali o místních a demokratických ekonomikách a hlavně o participativním rozpočtu. Účast byla slušná, pokaždé několik desítek posluchačů, a aktivní zájem hlavně od dospělých byl nemalý. Také menší volební strana Změna pro Strakonice má „paroz“ v programu. Při určitém volebním výsledku (pro srovnání, ČSSD tam získala při minulých volbách 16,5 procenta a vloni do sněmovny 22,4 %) je tedy docela reálná šance, že by se i v tomto okresním městě mohlo začít rozpočtovat participativně. Ve Strakonici je navíc tradice fóra zdravého města, kterého se účastní stovky lidí, takže aktivní „podhoubí“ pro zapojení občanů do správy věcí veřejných tam již existuje. ◀

► Zleva Josef Eigner, Ilona Švihlíková a Jiří Guth

DOPORUČUJEME

<http://vasevec.parlamentnilisty.cz/ekonomika/zbynek-fiala-jak-dela-mondragon>

Zástupci legendárního baskického družstva Mondragon se objevili v Praze a jeho bývalý šéf popsal na semináři na Úřadu vlády, v čem je jádro úspěchu. Družstvo Mondragon, dnes mohutná skupina se 74 tisíci zaměstnanci, z nichž je 40 procent podílnických členů, bylo hlavním bodem úterního kulatého stolu na Úřadu vlády ČR o finanční spoluúčasti zaměstnanců v Baskicku. O tomto čtěte článek Zbyňka Fialy.

https://www.youtube.com/watch?v=ztUZBE5LFs&list=UU-9_9XaeYPtTFpvdDL2HqYVg

Sestřih toho nejzajímavějšího z přednášek na letošním Festivalu lokální ekonomiky ve Šluknově o stopáži 43 minut. Vystoupili zde Milan Smrž s přednáškou o lokální energetice, Ilona Švihlíková mluvila o participativním rozpočtu, Zbyněk Fiala o perspektivách lokálních ekonomik, Martin Zíka o lokální ekonomice v občanské společnosti, a nakonec německý host Frank Janski o lokálních měnách se zaměřením na lokální měnu chiemgauer.

KALENDÁŘ

► Zveme vás na mezinárodní konferenci pod záštitou ministryně práce a sociálních věcí Mgr. Michaely Marksové „Age management v praxi: české a zahraniční zkušenosti a nástroje proti věkové diskriminaci“ v pátek 7. listopadu 2014, 9.00 – 17.00 hod v prostorách Era svět, Jungmannovo náměstí 767, Praha 1.

► Okresní výbor KSČM ve Frýdku-Místku a MS Krajský výbor KSČM, pod záštitou Kateřiny Konečné, poslankyně EP, 1. místopředsedy ÚV KSČM Petra Šimůnka a redakce Haló novin pořádají Vratimovský odborný seminář na téma „KAM SMĚRUJE SOUČASNÝ SVĚT?“ který se uskuteční v sobotu 8. listopadu 2014 od 9:00 hodin v Kulturním domě Frýdek.

► Zveme Vás na prodejní akci českých výrobců textilu, oděvů, hraček, kosmetiky, šperků a domácích potřeb. Akce se bude konat ve středu 12. 11. 2014 v době od 11 do 17 hod. v budově SČMVD (Svaz českých a moravských výrobních družstev), Václavské nám. 21, Praha 1 ve velké jednací místnosti ve 3. patře budovy (vchod z Jindřišské ulice).

► Vize kooperativní budoucnosti: Kooperativismus pro 21. století v Evropě a za jejími hranicemi. Zveme vás na mezinárodní konferenci o evropském družstevnictví v 21. století. Kdy a kde: 4.-6. prosince 2014, Bratislava.

FOOD(RE)CYCLE – CEE MEETING 2014 ANEB O ZPRACOVÁNÍ POTRAVIN

Aternativa Zdola představuje výstupy z mezinárodní konference o zpracovávání, využití i opětovném zpracování potravin, kterou organizovali naši přátelé z Oikos. To je studentská skupina Vysoké školy ekonomické, zapojená do mezinárodní sítě, která podporuje udržitelný rozvoj a alternativní přístupy v oblasti finančníctví.

Třetí výroční setkání mezinárodní sítě Oikos pro střední a východní Evropu vyvolalo diskuzi o současných systémech zpracování potravin. Na pražském setkání se sešli členové této sítě z celé Evropy a Asie, aby diskutovali o produkci jídla a o jeho spotřebě. Pražská pobočka připravila čtyřdenní program plný přednášek expertů, inspirativních seminářů, a také vynikajícího jídla. Účastníci měli příležitost ponořit se do témat jako udržitelné zemědělství, o masu a produkci palmového oleje, o návycích odpovědného konzumenta, a konaly se i rozhovory s člověkem, který se živí vybíráním popelnic ve Vídni.

CEE Meeting byl zahájen 10.zářím mezinárodní prezidentkou OIKOS, Lenkou Parkánovou, která připomněla svůj český původ, následovaná pražskou prezidentkou Oikos Marií Hornickou. Po přivítání účastníků v Praze byl zbytek dne věnován tématu palmového oleje se zaměřením na ztrátu biodiverzity. Návštěvníci sledovali dokumentární film, který upozorňoval na všechny těžkosti, kterým čelí lidé v Indonésii. V dokumentárním filmu byla uvedena relevantní statistická data srovnávající panenské deštné pralesy, které byly nedávno zničeny kvůli mýcení palem, které jsou využívány pro produkci palmového oleje.

V průběhu prezentace od Lestari byl zdůrazněn přístup spotřebitelů k takovýmto produktům. První den úspěšně skončil večerí připravenou firmou Countrylife, pražským řetězcem restaurací prodávající lokální, organické, veganské jídlo a produkty.

Po dobu celé konference měli účastníci příležitost rozšířit si obzory v různých aspektech týkajících se produkce jídla a jeho konzumace, a dopadů na životní prostředí, především na biodiverzitu a také na lidi. Účastníkům bylo zřejmé, jak potravinové banky pomáhají lidem v potřebách redistribuce jídla, a jak my, jako spo-

(zkrácená verze, překlad z: <http://oikos-international.org/prague/chapter-news/foodrecycle-cee-meeting-2014/>)

třebitelé, můžeme přispět k efektivnějšímu systému využití potravin. Vybíračka popelnic žijící ve Vídni s účastníky sdílela svůj příběh o tom, jak se žije zbytků potravin. Nakonec manažer Tesca prezentoval svou strategii odpovědného zásobovacího řetězce. Členové Oikos si také vzali slovo a ukázali své úspěšné městské zahradnické projekty, společně s pobočkou Oikos Pune, která demonstrovala ohromující srovnání spotřeby potravin v Indii a v rozvinutých zemích. Veganské a vegetariánské jídlo z lokálních zdrojů bylo především servírováno proto, aby snížilo uhlíkovou a vodní stopu konference. Naše domácí přestávky na kávu měly mezi účastníky největší úspěch.

Po oficiálním pátečním ukončení konference, pokračovalo setkání týmů Oikos speciální cestou kolem Prahy vedenou bezdomovci. Díky tomu účastníci navázali mnohem hlubší vazbu s městem. Odpoledne se účastníci pražské sekce spojili s kuchaři Oikos Pune a uvařili si skutečně poslední večerí. Strávili jsme tak skvělý čas v příjemné a přátelské atmosféře společně s ideou „Food Recycle“ – racionálního využívání potravin.

A jaká byla zpětná vazba od účastníků?

- 1) Sdílení toho, co jsme se naučili na setkání .
- 2) Dotaz na univerzitní menzu, jak nakládá s potravinovými „odpady.“ Na totéž se ptát v obchodech.
- 3) Dávat si pozor na výrobky zhotovené pomocí palmového oleje, být odpovědný spotřebitel.
- 4) Dojídat a nenechávat zbytky jídla.

Anonymní účastník:

Na naší univerzitě ve Wittenu se mění jídelna a já jsem se chtěla ujistit, že zde bude nabízeno organické vegetariánské jídlo a také regionální potraviny. Navíc se chci ujistit, jak si jídelna poradí s odpadem a jestli je nezbytné jednat o udržitelnějším řešení tak, aby bylo promrháno méně jídla.

Anina Harbig, oikos Witten/Herdecke; Německo
„Myslím, že uvědomění si určité věci je něco, co má největší dopad na společnost. Pracoval jsem v jedné nevládní organizaci, a toto je můj největší poznatek. Tak, podle mého názoru, vědomí je tichá zbraň. Jak řekl Gándhí, „buď změnou, kterou si přeješ vidět v tomto světě.“◀

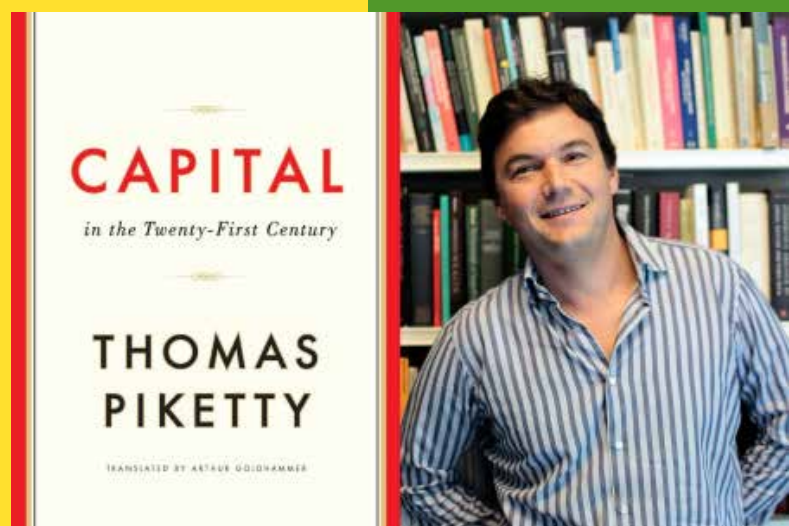
K PIKETTYHO KNIZE – NE KAPITÁL, ALE NEROVNOST JE OČ TU BĚŽÍ!

Celosvětový bestseller *Kapitál ve 21. století* (2013) je výsledkem mravenčí práce francouzského profesora PSE-Ecole d'économie de Paris, který se věnuje více než dvě desetiletí otázce nerovnosti a redistribuce. Ve francouzštině si ji můžete již nyní číst v Národní knihovně. Až anglický překlad v březnu 2014 odstartoval širokou debatu o globálních nerovnostech a rostoucím významu super-bohatých (1 % i méně). Někteří to vnímají jako příznak příklonu k otázkám distribuce v politicko-ekonomické diskusi, snad dokonce paradigmatický (T. Kuhn) obrat.

Provokativní teze Pikettyho zní, že ve 21. století kráčí společnost (zejména Spojené státy americké) z hlediska příjmové nerovnosti k „patrimoniálnímu kapitalismu“, ve kterém ekonomickým výšinám nekralují talentovaní jednotlivci, ale rodinné dynastie, nikoli plat, ale renta a dědictví. Objemná kniha je pozoruhodná také tím, že ji sice napsal ekonom, ale odkazuje se i na prozaiky, využívá originální data a mění způsob, jakým se přemýšlí o společnosti, a o tom, jaké faktory utváří ekonomiku. Není fatalistická či deterministická, ale přikládá významnou roli veřejné politice, která může změnit stávající trendy a bránit pokračující oligarchizaci. Piketty přichází s „velkou teorií“ kapitálu¹ a nerovnosti. Všimá si především horních pater společnosti a tvrdí, že žijeme v druhé Belle Époque či americké „zlaté éře“ (termín Marka Twaina vztahující se ke zlaté horečce) ve smyslu vzestupu elitního 1 % společnosti (nebo ještě menší části populace).

Autor argumenty zakládá na podrobných zkoumáních daňových záznamů a dalších zdrojů dat, z nichž rekonstruuje a mapuje historické změny a trendy v koncentraci příjmu a bohatství od počátků průmyslové revoluce v 18. století ve více než 20 zemích (Evropa: Francie, Británie, Německo, Skandinávie, Kanada, Spojených státech amerických/USA, Japonsko², data volně k dispozici³). Kniha se skládá ze čtyř částí: první nabízí teoretické zarámování, druhá a třetí empirickou dokumentaci a čtvrtá politické zarámování ke zvrácení trendu rostoucích nerovností.

V 18. a 19. století se západní evropské společnosti vyznačovaly značnými nerovnostmi, národní produkt nedosahoval výše soukromého bohatství a koncentroval se v rukou bohatých rodin. Zformovala se třídní struktura (zejména v Evropě, jiný vývoj v USA), která přetrvává i poté, co industrializace přispěla ke zvyšování mezd dělníků a postupnému vzestupu střední třídy. Obě světové války a meziválečná deprese narušily tento vzorec. Tyto společenské až civilizační otřesy vedly k vysokému zdanění, inflaci a rozšiřování států sociálního zabezpečení. Bohatství těch nejbohatších se ztenčilo a v poválečných letech vznikly relativně egalitářské společnosti.

¹Kapitál je v knize definován jako jakékoli obchodovatelné aktivum, ze kterého lze získat peněžní zhodnocení, výnos (akcie, podíly, peníze, půda, budovy, stroje, intelektuální vlastnictví atd.)

² <http://piketty.pse.ens.fr/files/capital21c/en/Piketty-2014FiguresTablesLinks.pdf> (zde volně k nahlédnutí tabulky a grafy). Česká republika ani jiné země střední Evropy nejsou zahrnuty.

³ <http://piketty.pse.ens.fr/en/capital21c2>

⁴ Podle časopisu Forbes (2014) žije na světě již 1645 dolarových miliardářů, z toho v České republice šest, tedy tři promile – koncentrace v celosvětovém měřítku vysoce nadprůměrná. Petr Kellner je na 106. místě

... OBRAT A VSTUP DO DALŠÍ „ZLATÉ ÉRY“

Tato poválečná éra postupně ustupovala a bohatství se přibližně po třech desetiletích začalo opět upevňovat. Platy manažerů, CEOs (chief executive officers) začaly stoupat k výšinám, platy, o kterých si rozhodují v podstatě oni sami. Zdanění těch nejvyšších příjmů (a z dědictví) prudce od 70. let výrazně pokleslo, zejména v USA a Británii (v Německu bylo vysoké zdanění pouze krátce po 2. sv. válce, dále kleslo po roce 2000). V popkultuře je zachyceno období vzestupu kapitálu (a luxusního životního stylu) např. ve filmu *Wall Street*, v knize *Americké psycho* nebo i v „pohádce“ *Pretty woman*. Paul Krugman upozorňuje, že úspěšní investiční bankéři musí mít určitý talent, nejsou „dědici“ (což se za dvacet a více let může změnit). Není bez zajímavosti, že po strmém vzestupu počtu dolarových miliardářů po roce 2000 jejich počet náhle v roce 2009 spadl na úroveň roku 2005 (po pádu Lehmann Brothers a následné světové finanční krizi), ale v roce 2011 již překročil počet dolarových miliardářů hodnoty před krizí a dále opět strmě roste (v roce 2013 cca 1400, tedy cca 30 na 100 miliónů dospělých⁴). Poměr soukromého kapitálu vůči národnímu produktu od roku 1950 stoupá a v roce 2010 se dostává až na hodnoty blízké době před sto a více lety.

Význam bohatství se dostává v moderních společnostech na úroveň srovnatelnou s dobou před první světovou válkou. Vysokou míru příjmových nerovností identifikuje autor v USA, kde podíl příjmů vrstvy 1% nejbohatších činí celou pětinu, dalším 9 % patří 30 %. Takže na desetinu nejbohatších připadá celá polovina celkových příjmů, zatímco na celou spodní polovinu obyvatelstva (od mediánu níže) připadá jen pětina! Toto rozdělení odpovídá podle autora Evropě před první světovou válkou (1910) a je obtížné ji vysvětlit pouze vzděláním a produktivitou (meritokratický-zásluhový princip).

V současné Evropě nachází střední míru nerovnosti. Nejbohatšímu procentu náleží desetina, a dalším 9 % čtvrtina. Na spodní polovinu zbývá pouze čtvrtina příjmů. Přitom do ní spadá mnoho lidí, které běžně považujeme za střední vrstvu/třídu. Rozložení bohatství je ještě nerovnoměrnější, když přibližně dvě třetiny náleží horním 10 % populace (z toho 20-30% top 1%), dalším 40% populace patří 20-30% celkového bohatství (tato „střední třída“ v 19. století téměř neexistovala), spodní polovina pak nevlastní téměř nic – méně než 5%.

Velmi podobně zní závěry, které činí sociolog J. Keller v knize *Tři sociální světy*. Sociální struktura postindustriální společnosti (2010) když vykládá o postupném návratu k (neo)feudalismu a nahrazování nerovností nesouměřitelností. Pikettyho práce J. Kellerovi bude pravděpodobně dobře známá. Analýzy J. Kellera ovšem postrádají fundament v podobě originálních a původních dat a hromady fakt, která činí z Pikettyho publikace balvan, se kterým je (přinejmenším) pro odborníky – zvláště ekonomy! –

nutné přece jen se se ctí vypořádat.

Podle Pikettyho platí obecné pravidlo, že míra návratnosti kapitálu je vyšší než míra ekonomického růstu. Kapitál vlastníků zděděného bohatství přináší vyšší výnos než ekonomika jako celek a kapitál se koncentruje. Rychlejší ekonomický růst devaluje význam bohatství ve společnosti, zatímco slabší ho zvýznamňuje. V pomalu rostoucích společnostech se naakumulované bohatství stává velmi důležité. To se může stát relevantním faktem nejen pro rozvinuté společnosti, ale postupně pro celý svět. Pouze rapidní růst, způsobený například technologickým pokrokem, populačním růstem nebo vládní intervencí, může bránit ekonomikám v tom, aby se navrátily k "patrimoniálnímu kapitalismu" (založený na bohatství a rychlé akumulaci kapitálu), do kterého údajně dnešní společnosti směřují.

JASNÁ ZPRÁVA POLITIKŮM

Co činí práci Pikettyho tak smělou a kontroverzní je, že ústí do doporučení pro veřejnou politiku.⁵ Vlády by podle něj měly přijmout globální daň z bohatství a zděděného majetku, která může pomoci bránit šíření nerovností, a ochránit tak společnosti před ekonomickou či politickou nestabilitou. Alternativními (méně ideálními z autorova hlediska) řešeními je nekonečný populační růst, inflace nebo autoritářská kontrola (a různé kombinace těchto faktorů).

Kniha, která si bere na mušku příjmy (a navrhuje progresivní zdanění ve výši až 80 %) super-bohatých rodinných dynastií, vzbudila obrovskou pozornost a vysloužila si také mnoho kritiky – ať už z pozic motivovaných politicky nebo vědecky – zejména metodologicky⁶ (u nás Kohout na České Pozici⁷). V internetové diskusi si od anonyma vysloužila tento komentář: „Knihu jsem nečetl a asi to bude pěkný blábol, který je zacílen dvěma populistický-

mi směry: 1) probouzí závist vůči majetným, 2) svaluje vinu na vlastní neschopnost na „ty nahoře“.

Dočkala se ale také velké pochvaly – včetně té od nositele Nobelovy ceny, Paula Krugmana. Otázkou je, zda je možné extrapolovat závěry platné v minulosti na současnost a budoucnost, zda máme k dispozici kvalitní data, zda politická doporučení týkající se zdanění by nepřinesla víc škody než užítku. Nepřekvapí ovšem, že kritiku týkající se hlavního doporučení je možné najít zejména z konzervativních pozic. Kniha je ovšem bezpochyby solidní – vychází z vědeckého přístupu

k obrovské spoustě dat a je tak silná ve svých tvrzeních, že zvedla ze židle ekonomické komentátory, bezejmenné i slovné sociální vědce. T. Piketty uspěl ve změně politiky, ovlivnil tisíce čtenářů a spoustu (nejen) ekonomů, kteří se zabývají těmito tématy.

Piketty údajně vrátil do diskurzu slovo nerovnost, byť není rozhodně

⁵ Doporučení pro Evropskou unii prof. Piketty s dalšími francouzskými odborníky publikovali v květnu 2014. Jedním z nich je boj proti tzv. daňové optimalizaci nadnárodních korporací prostřednictvím daňových rájů. <http://www.theguardian.com/commentisfree/2014/may/02/manifesto-europe-radical-financial-democrati>

⁶ Financial Times 23. března 2014 publikovaly článek, ve kterém Pikettyho obvinily, že data jsou chybná a nedostatečně podložená. Na tuto kritiku T. Piketty poskytl 10 stránkovou obsáhlou odpověď, ve které reaguje na výtky (<http://piketty.pse.ens.fr/files/capital21c/en/Piketty2014TechnicalAppendixResponsetoFT.pdf>)

⁷ http://ceskapozice.lidovky.cz/politicky-manifest-thomase-pikettyho-nikoli-vedecka-prace-pax-/recenze.aspx?c=A140729_142805_pozice-recenze_lube

⁸ V novější knize Supercapitalism: the transformation of business, democracy, and everyday life (2007) se tón poněkud mění, když poukazuje na hrozbu, kterou představuje současný ekonomický systém ovládaný korporacemi demokracii. Stále ale selhává v tom, že ignoruje boj politicko ideologický v potřebě překonat ideologii pravicových neoliberalů k privatizaci všeho a totalizaci pluralitního životního prostoru. Podílel se také na dokumentu Inequality for all (2013)

jediným odborníkem, který se touto otázkou zajímá. Můžeme jmenovat alespoň Charlese Tillyho (Durable Inequality, 1998) nebo ekonoma a bývalého ministra v Clintonově vládě Roberta Reicha (v češtině vyšly v nakladatelství Prostor knihy Dílo národů, 1995, V pasti úspěchu, 2003), jehož starší díla byla stále prodchnutá liberálně optimistickým tónem a nepředstavují ani tolik empiricky fundovanou analýzu⁸. Z českých ekonomů můžeme jmenovat alespoň Ilonu Švihlíkovou, která se věnuje makroekonomice a geopolitice (Globalizace a krize, 2010). Otázky bohatství, bídy a spravedlnosti řadí filozof Erazim Kohák mezi tři zásadní, spolu s udržitelností civilizace ve vztahu k ekologickým možnostem a problémem války, resp. mírovým soužitím. S tímto postojem se ztotožňuji, proto vítám knihu T. Pikettyho a diskusi, kterou nastoluje a podněcuje myšlení k řešení otázek „mimo krabici“ (out of the box). Tedy jít za předpoklady o nekončícím rozvoji, maximalizaci zisku a o nutnosti aplikovat úsporná opatření dopadající na celou populaci, ale nejvíce postihující ty nejzranitelnější. Piketty tvrdí, že potřebujeme demokratickou transparentnost týkající se bohatství a jeho dynamiky, abychom byli schopni přizpůsobovat instituce a politiky tomu, co se děje. ◀

Kateřina Vojtíšková

► Rozhovor s T. Piketty pro Foreign Affairs. <http://www.youtube.com/watch?v=qp3AaI5bWPQ>

► Piketty, T. et al. <http://www.theguardian.com/commentisfree/2014/may/02/manifesto-europe-radical-financial-democratic>

ČESKÉ REFEXE PIKETTYHO KNIHY:

► ČTK. <http://www.financninoviny.cz/zpravy/ekonom-piketty-branil-svou-popularni-knihu-pred-utoky-ft/1083236>

► Čuřík, J. http://ceskapozice.lidovky.cz/cesky-spor-o-pikettyho-cimrmanovska-danova-predstava-roku-2016-puc-/recenze.aspx?c=A140902_192943_pozice-recenze_lube

► Kohout, P. http://ceskapozice.lidovky.cz/politicky-manifest-thomase-pikettyho-nikoli-vedecka-prace-pax-/recenze.aspx?c=A140729_142805_pozice-recenze_lube

► Lavička, V. <http://byznys.ihned.cz/c1-62079960-francouzsky-ekonom-krisi-karla-marxe>

► RED, ČTK. http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/amerika/poprask-v-usa-kolem-knihy-levicackeho-ekonoma-z-francie_305527.html

► Šimečka, M.M. <http://respekt.ihned.cz/c1-62127560-pikettyho-kouzlo>

► Tejkl, M. <http://www.novarepublika.cz/2014/06/bestseller-thomas-piketty-kapital-pro.html>

► Tomský, A. <http://dialog.ihned.cz/c1-62266820-piketty-rickety-best-seller>

VZESTUP NOVÝCH FOREM OBČANSKÉ PARTICIPACE A NORMY „DOBŘÉHO OBČANSTVÍ“

Na říjnovém semináři Sociologického ústavu AV ČR vystoupil profesor politikologie z univerzity v Mannheimu J. W. Van Deth, který se zabývá občanskou participací. Nepatří mezi kritiky, kteří bijí na poplach kvůli poklesu občanské angažovanosti a upozorňují na příchod post-demokracie, v níž nerozhodují lidé, ale mocné lobující skupiny v pozadí. Ukazuje, že za poslední čtyři desetiletí je míra politické participace stabilní: zhruba 85 % populace se účastní nějakého politického aktu (národní volby, kontaktování politika, účast na demonstraci, podpis petice, spotřebitelský bojkot) a pouze 15 % populace je v tomto smyslu pasivní.

Přesto se něco zásadně mění – a tím jsou formy či způsoby participace. Roste jejich počet, přibývají takzvané kreativní formy participace. Když se hovoří o nových formách, myslí se

kou deforestací a mizením diverzity Sumatry a Bornea (<http://www.theguardian.com/environment/green-living-blog/2012/jul/06/activism-nike>, <http://www.saynotopalmoil.com/>).

Na nových formách se účastní hlavně vzdělanější lidé, lidé, kteří používají internet, spíše mladší a muži. Ani nové formy tedy nemobilizují nové skupiny obyvatel, socioekonomicky znevýhodněné. Individualisté zároveň neprojevují vyšší míru podpory norem dobrého občanství, které se ve výzkumech zjišťují výroky, u kterých má respondent určit, jak jsou důležité pro to, aby člověk byl „dobrým občanem“:

- ▶ Podporovat lidi, kteří jsou na tom hůře,
- ▶ Volit ve volbách,
- ▶ Vždy respektovat zákony a vyhlášky,
- ▶ Tvořit si svůj vlastní názor, nezávisle na ostatních,
- ▶ Být aktivní v dobrovolných organizacích,
- ▶ Být aktivní v politice.

Pro spoustu lidí se dobrý občan vyznačuje tím, že chodí k volbám (ostatní angažovanost je již méně relevantní) – není to ten, kdo se angažuje ve věcech veřejných. Menšina „protestujících“ má opačný názor – např. Russell Brand prohlásil, že nepůjde volit, protože nemá koho volit. Není strana, která by se postavila finančním ekonomickým elitám.

Podle Van Detha vzestup individualizované participace má smíšené dopady na rozvoj demokratického občanství. Individualisté zřejmě mají víc společného se spotřebitelem, než občanem, přerod občana ve spotřebitele souvisí s mizením kolektivního étosu. ◀

Profesor Van Deth vystoupí s přednáškou „Creative participation and democracy“ ve středu 5.11. od 15.30 na FSV v Jinonicích (místnost 2066)

AKADEMIE VĚD
ČESKÉ REPUBLIKY

jimi tvůrčí styl politického jednání (guerilla gardening, organizování party v restauracích na účet politických protivníků), jednání více individualizované (bez potřeby být členem organizace), využívající IT technologií. V souvislosti s nimi se také často zdůrazňuje důraz na sebevyjádření (oproti snaze přímo ovlivnit politické rozhodování) a etické či morální motivaci (hodnoty a normy jsou důležitější než zájmy). Populární formou individualizovaného kolektivního jednání je politický konzumerismus (bojkot, boycott), kdy volíme zboží podle etických a hodnotových kalkулů, např. nekupujeme značku oblečení, u které je známo, že využívá otročskou práci, výrobky, ve kterých je palmový olej, který stojí za tragice-

Zpravodaj AZ
(říjen 2014)

Odpovědný
redaktor
Karel Růžička

Grafický design a sazba
Michal Černý

Do tohoto čísla
přispěli:
Karel Růžička, Kateřina
Vojtíšková, Ilona Švihlí-
ková

Zdroj fotografií
www.freeimages.com

USTAVUJÍCÍ SCHŮZKA VÝMĚNNÉHO OBCHODU V PRAZE

Za přítomnosti asi 15 osob se v zadních prostorech Galerie Langhans – Člověk v tísni konala dne 22.10. první ustavující schůzka zájemců o účast ve výměnném obchodu LETS (Local Exchange Trading System). V angličtině má akronym LETS ještě další význam - nechat, pojdme...

Smyslem LETS je prodej a nákup různého zboží či služeb bez hotovosti a bez dluhů, ale rovněž zprostředkování bohatší komunikace.

Dohodli jsme se, že založíme pražskou skupinu LETS, odsouhlasili jsme pravidla. Základní pravidla jsou následující:

- 1) účast v systému je dobrovolná a nikdo není nucen ani k účasti ani k obchodování
- 2) obchodovat lze jakékoliv zboží a služby, které jsou veřejně obchodovatelné a nejsou v rozporu se zákonem nebo dobrými mravy
- 3) cena je smluvní
- 4) jednotky LETS se vyjadřuje v nominálu Kč
- 5) cena může být realizována částečně v jednotkách LETS a částečně korunách
- 6) za případné zdanění svého příjmu ručí každý člen
- 7) databáze kont bude přístupná všem členům systému
- 8) soubor nabídky členů LETS bude přístupný zájemcům o členství
- 9) na systém dohlíží trojčlenný volený výbor, při funkčním období 1 rok
- 10) začíná se na stavu konta 0, dohodnuta bude cena za administraci skupiny a rozpočtena na účastníky, administrátor se bude měnit
- 11) nejvyšším orgánem je plenární schůze, kterou musí výbor prokazatelně svolat jednou ročně, nebo při požadavku alespoň 25% členů
- 12) transakce se zaznamená mailem s odpovědí mezi oběma obchodními partnery a bude zaslána administrátorovi
- 13) podle potřeb stanoví výbor podmínky, při jejichž dosažení by se již neměly dotyčné osobě poskytovat další služby nebo výrobky (nebudou zapsány zisky)
- 14) LETS není platformou pro multilevel marketing

Princip výměnného obchodu je velice prostý: mezi členy provádí výměna podle nabídky a poptávky. Neplatí se ale skutečnými penězi, ale body, které se evidují u zúčastněných osob jako dluhy a zisky. Evidence se provádí elektronicky. Nejedná se tedy o dvojsměnu, „já vám vybilím a vy mi za to posekáte zahradu“... ale o svébytný trh nabídky služeb či zboží a poptávky po nich.

Bylo zdůrazněno, že aby skupina fungovala, potřebuje mít podle zahraničních zkušeností alespoň 50 členů. Pro fungující výměnu je důležité, aby se v okruhu potkaly různé profese a různé možnosti.

Byl ustaven tříčlenný dohlížecí výbor, který má za úkol zprovoznit webovou strukturu a případně svolat další schůzku. ◀

Zájemci o členství a další informace se mohou hlásit mailem na adresu: milan.smrz@eurosolar.cz, případně na čísle 222 314 564.

LET'S
GO!

KONTAKTY

Web: www.alternativazdola.cz
E-mail: info@alternativazdola.cz
Facebook: www.facebook.com/alternativa.zdola
YouTube: kanál AlternativaZdola